

Objektu attālināta higiēnas stāvokļa „Solārija pakalpojuma sniegšanas vietas pašnovērtējums” izvērtējums

Laikā posmā no 2022. gada aprīļa līdz 2022. gada jūnijam solāriju pakalpojumu sniegšanas vietas veica pašnovērtējumu, izmantojot Veselības inspekcijas (turpmāk – Inspekcija) izstrādātu pakalpojuma sniegšanas vietas attālinātu higiēnas izvērtējumu saskaņā ar Ministru kabineta 15.01.2019. noteikumiem Nr.13 „Prasības kosmētiskā iedeguma pakalpojuma sniegšanai” (turpmāk – Noteikumi Nr.13). Dalībai šajā pašnovērtējumā tika izvēlēti 52 objekti, kuros tiek sniegti solārija pakalpojumi (skaistumkopšanas saloni un solāriju studijas), un kur Inspekcijas kontrole bija veikta pirms 4 un vairāk gadiem, kā arī jauni objekti, kur Inspekcijas klātienes kontrole vēl nebija veikta (informācija no saņemtajiem darbības uzsākšanas paziņošanas iesniegumiem).

Nemot vērā 2020. gada pilotprojekta pašnovērtējuma rezultātus un objektu viedokli, pašnovērtējuma anketā no *word* dokumenta tika pārveidota elektroniskā formā (google.com platformā). Anketā tika saglabāti iepriekšējie 12 jautājumi, kas saistīti ar Noteikumu Nr.13 prasību ievērošanas izvērtēšanu, kur objekta pārstāvim anketā jāapraksta konkrētā procesa norise (piemēram, par telpu un iekārtu uzkopšanu, sauļošanās plāna izstrādi utt.). No tiem 5 jautājumi anketā bija vispārīgi informācijas iegūšanai un identificēšanai par pakalpojuma sniedzēju (piemēram, objekta adrese, kontaktinformācija saziņai, solārija iekārtu skaits).

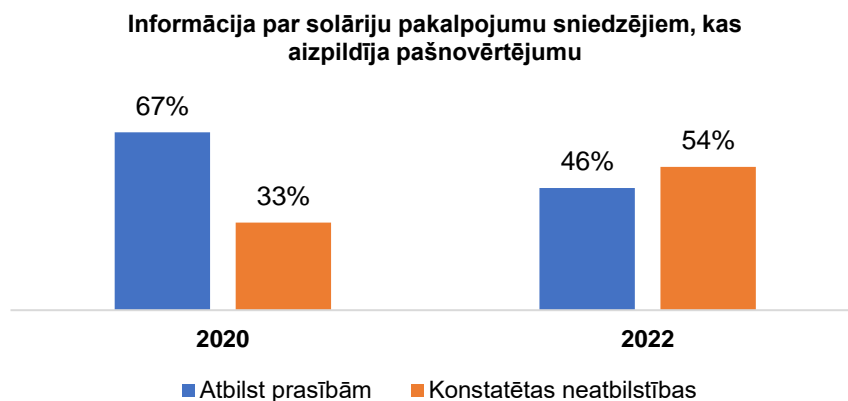
Kopumā 52 objektiem tika izsūtīts e-pasts ar uzaicinājumu piedalīties pašnovērtējumā ar mērķi izvērtēt Noteikumos Nr.13 noteikto higiēnas prasību ievērošanu solārija pakalpojumu sniegšanā un secīgu analīzi par savu darbību, lai apzinātos pozitīvos aspektus un nepieciešamos uzlabojumus. Uzaicinājumam atsaucās un anketu aizpildīja 39 solārija pakalpojumu sniedzēji jeb 83% (no tiem trijos objektos Inspekcijas plānveida kontrole vēl nebija veikta), savukārt 5 pakalpojuma sniedzēji informēja Inspekciju, ka solārija pakalpojumi salonā vairs netiek sniegti vai darbība ir pārtraukta. Salīdzinot ar 2020. gada pašnovērtējumu, atsaucība ir gandrīz dubultojusies (iepriekš – 45%), kas visdrīzāk saistāms ar anketas vienkāršotāku aizpildi un pieeju tai no jebkuras viedierīces, kurai ir interneta savienojums.

Pašnovērtējuma anketās sniegto atbilžu izvērtēšanu Inspekcija veica pēc tā, cik precīzi, izsmelīgi un saprotami bija norādītas atbildes uz anketā uzdotajiem jautājumiem un vai tās bija saskaņā ar Noteikumu Nr.13 prasībām. Jāņem gan vērā, ka Inspekcijas attālināts vērtējums par solāriju pakalpojumu sniedzēju veikto pašnovērtējumu netiek uzskatīts kā Inspekcijas oficiāls slēdziens par konkrētā objekta higiēnas stāvokli.

Izvērtējot pašnovērtējuma anketās sniegtās atbildes, tika konstatēts, ka 18 jeb 46% (2020.g. – 67%) objektos prasību izpilde notiek saskaņā ar Noteikumiem Nr.13, bet 21 objektā jeb 54% (2020.g. – 33%) atsevišķu prasību izpildē jāveic korekcijas, turklāt no tiem 2 bija objekti, kuros Inspekcijas plānveida kontrole vēl nebija veikta (skat. 1.attēlu).

Lai gan pēc 2022. gada pašnovērtējuma rezultātiem Noteikumu Nr.13 prasības pilnībā ievēroja mazāk objektu kā 2020. gadā, Inspekcija uzskata, ka tas saistāms ar faktu, ka šoreiz vairāk objektu atbildēja godīgi, nebaidoties norādīt konstatētās problēmas, kas jānovērš (un to

izpildes termiņu), uz ko aicināja arī Inspekcija, lai šis pašnovērtējuma process būtu jēgpilns. Salīdzinot 2019. gada klātienes kontroļu rezultātus solāriju studijās, vērojama līdzīga situācija 2022. gada pašnovērtējuma rezultātiem – 42% objektu pilnībā atbilda visām normatīvo aktu prasībām.

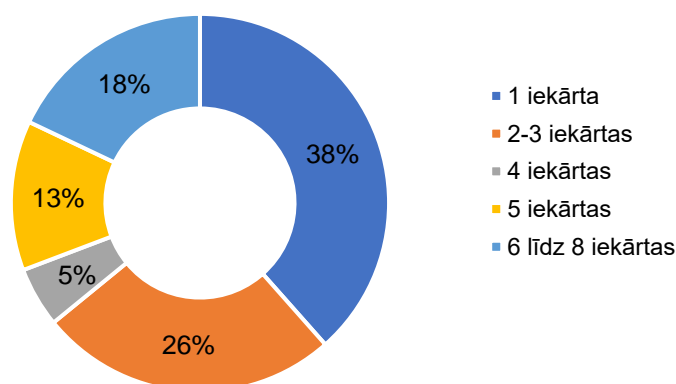

1.attēls. Prasībām atbilstošo solāriju pakalpojumu sniedzēju īpatsvars.

Apkopojot objektu sniegtās atbildes par solārija iekārtu skaitu, lielākajā daļā objektu (64%) ir pieejama 1 līdz 3 solārija iekārtas, bet salīdzinoši daudz (31%) ir arī lielās solāriju studijas ar vairāk kā 5 solārija iekārtām (skat. 2.attēlu).

Lielāko daļu objektu (33%) vidēji apmeklē līdz 4 klientiem dienā, taču mēdz būt arī tādas dienas, kad solārijs netiek apmeklēts vai to dara 1 reizi nedēļā. 21% objektu dienā ir vidēji 10-15 klienti, bet 10% objektos klientu skaits dienā ir vidēji 5-8 cilvēki. Savukārt 31% objektu solāriju apmeklē vairāk kā 20 klienti dienā. Šeit gan jāmin, ka klientu skaits ir atkarīgs no solāriju iekārtu skaita, atrašanās vietas un atsevišķos objektos no sezonālītātes. Vairāk klientu ir tajos objektos, kuros ir vismaz 5 solārija iekārtas, t.sk., kas specializējas tikai uz solārija pakalpojumu sniegšanu.

Solāriju iekārtu skaits pakalpojumu sniegšanas vietās

2.attēls. Solāriju iekārtu skaits solārija pakalpojumu sniegšanas vietās.

Tālāk konspektīvā veidā ir apkopotas objektu sniegtās atbildes un komentāri par Noteikumu Nr.13 prasību izpildi:

	Noteikumu Nr.13 prasība	Objektu sniegtie komentāri par izpildi
1.	Solārija pakalpojumu sniedz tikai pilngadīgām personām	Prasības izpildē netiek minētas problēmas, konfliktsituācijas vai maldināšanas gadījumi. Objektos ir izvietota informācija par attiecīgo ierobežojumu redzamā vietā (pie sienas, apmeklējuma uzskaites kartē), šaubu gadījumā tiek lūgts uzrādīt personas apliecināšu dokumentu. Ja bērnu uz solāriju atved vecāki, tiek izskaidrotas Noteikumu Nr.13 prasības un noteiktie ierobežojumi.
2.	Pakalpojuma sniedzējs mutiski informē klientu par saūļošanās solārijā nosacījumiem un UV starojuma lampu radītajiem riskiem veselībai	Par saūļošanās riskiem mutiski tiek informēti pirmreizējie klienti, informācija ir izvietota arī rakstiskā veidā (pie sienas, apmeklējuma kartē). Prasības izpildē netiek minētas problēmas.
3.	Reizi 6 mēnešos katrs klients aizpilda aptaujas anketu	Objektos ar mazu klientu plūsmu minētā prasība ir vieglāk kontrolējama un izpildāma. Tiek norādīts, ka klienti ir saprotoši un problēmu nav bijis, salīdzinot ar 2020. gada pašnovērtējuma rezultātiem. Tomēr 5 objekti (13%) minēja, ka konkrēto prasību nav ieviesuši, un 3 no tiem neplāno darīt arī turpmāk, uzskatot, ka Noteikumu Nr.13 prasība par anketēšanu ik pēc pusgada nav samērīga un ir grūti izkontrolējama. Savukārt 2 objekti veica tikai jauno klientu anketēšanu.
4.	Katram klientam tiek izsniegta apmeklējuma uzskaites karte	Visiem objektiem ir ieviestas apmeklējuma uzskaites kartes, bet 2 objekti norāda, ka ir nepieciešams tās aktualizēt, lai atbilstu Noteikumu Nr.13 prasībām, pievienojot informāciju par klienta vārdu un uzvārdu. Prasības izpildē netiek minētas problēmas.
5.	Katram klientam tiek izstrādāts saūļošanās plāns	Šī ir viena no prasībām, kas vairākos salonos (36%) netiek ievērota, jo saūļošanās plāns tiek pārrunāts mutiski nevis pievienots arī rakstiskā veidā apmeklējuma uzskaites kartei. Atsevišķi objekti ir izstrādājuši speciālu plāna sagatavi/tabulu, ko izsniedz klientam atbilstoši viņa fototipam un aptaujas anketā sniegtajai informācijai. Viens objekts norāda, ka daļa klientu mēdz atteikties no saūļošanās plāna izstrādes, tādēļ plāns dažkārt tiek pārrunāts mutiski. Savukārt kāds salons Pierīgas reģionā norāda, ka atsevišķiem klientiem ir sūdzības par birokrātisko pieeju solārija apmeklēšanā un dažādu anketu aizpildi.
6.	Katram klientam ir nodrošinātas UV starojuma aizsargbrilles, salvetes/ citi līdzekļi kosmētikas noņemšanai	Objekti veiksmīgi nodrošina prasības izpildi un problēmas netiek minētas. Papildus Noteikumu Nr.13 prasībām dažos salonos tiek nodrošināti dvieļi un pieejama duša, un mazgāšanās līdzekļi, bet 15% objektu katrā kabīnē izvietoti arī roku dezinfekcijas līdzekļus, kas ir saglabāta kā labā higiēnas prakse no Covid-19 pandēmijas laika.
7.	Uzgaidāmajā telpā un	15% objektu rakstiska informācija nebija izlikta visās

	solāriju telpās ir izvietota informācija par solārija UV lampu radītajiem riskiem veselībai un saūļošanās solārijā nosacījumiem	telpās, piemēram, izvietota tikai uzgaidāmajā telpā vai tikai solārija kabīņu telpās. Tomēr lielākā daļa objektu veiksmīgi nodrošina prasības izpildi, un informācija ir sagatavota un izvietota atbilstoši Noteikumu Nr.13 prasībām, problēmas izpildē netiek norādītas.
8.	Telpu, solārija iekārtas, UV starojuma aizsargbrilles un aprīkojumu tīra saskaņā ar izstrādātu telpu un aprīkojuma tīrīšanas un dezinfekcijas plānu	Gandrīz visi objekti (izņemot vienu) ir izstrādājuši telpu un aprīkojuma tīrīšanas un dezinfekcijas plānu, kuru arī izmanto uzkopšanas darbu veikšanā. Problēmas prasības veiksmīgā nodrošināšanā netiek minētas.
9.	Solārija iekārtas apgādātas ar darba stundu uzskaites un saūļošanās laika mērītājiem, ventilācijas sistēmu un automātisko atslēgšanās sistēmu	Objektos solārija iekārtas ir aprīkotas atbilstoši Noteikumiem Nr.13 un ir darba kārtībā. Problēmas prasības veiksmīgā nodrošināšanā netiek minētas.
10.	Solārija iekārtas radītais maksimālais efektīvais UV starojuma līmenis nepārsniedz 0,3 W/m ²	Objekti norāda, ka UV starojuma līmenis nepārsniedz 0,3 W/m ² , ko apliecina lampu ražotāja deklarācija vai cita izsniegta dokumentācija. Laicīgi tiek sekots līdzi lampu nomaiņai. Problēmas prasības izpildē netiek norādītas.
11.	Tiek veikti ieraksti par solārija iekārtu lampu maiņu, to nolietojuma pakāpi, kā arī jebkurām tehniskajām pārbaudēm	Kopš 01.04.2019. Noteikumos Nr.13 vairs nav noteikta informācijas fiksēšana reizi mēnesī, bet, kad šādi darbi reāli tiek veikti, tomēr lielākā daļa (31%) to joprojām dara reizi mēnesī (papīra un/ vai elektroniskā formā). Problēmas prasības veiksmīgā nodrošināšanā netiek minētas.
12.	Darbinieki, kam nav medicīniskā izglītība, ir noklausījušies apmācību programmu “Kosmētiskā iedeguma pakalpojumam noteiktās higiēnas prasības”	Objekti norāda, ka prasība tiek ievērota un problēmas tās izpildē netiek minētas. Viens objekts informēja, ka ir pieņemti jauni darbinieki, kas vēl nav paspējuši attiecīgos kursus iziet, bet ir uz tiem pierakstīti.

Analizējot objektu pašnovērtējumus par Noteikumu Nr.13 prasību ievērošanu, Inspekcija secina, ka daudzi objekti pašnovērtējumam pieiet formāli un sniegtās atbildes nav pietiekami izsmeltošas, kā arī nav iekļauta visa izpildes informācija, kas tiek norādīta anketā pievienotajos prasības skaidrojumos. Piemēram, par rakstiskas informācijas izvietojumu par UV riskiem uzgaidāmajā telpā un solārija telpā. Objekts norāda, ka informācija ir izvietota telpā, bet netiek precizēta kādā (un vai abās) telpā, kāds ir plakāta izmērs (un vai tas atbilst Noteikumu Nr.13 prasībām) un vai tajā ir iekļauta visa Noteikumu Nr.13 pielikumā minētā informācija. Tas viss traucē pārlicināties, vai tiešām prasība tiek ievērota pilnā apjomā vai tikai daļa no tās. No otras puses Inspekcija īsti nevar pārmest objektiem, jo tiem nav pieredzes un zināšanu, cik detalizēti informācija ir jāapraksta un kurš no visiem faktiem ir visbūtiskākais prasības ievērošanas izvērtēšanai. Tik sīku (rakstisku) skaidrojumu sniegšana objektam no Inspekcijas būtu nesamērīga apjoma ziņā un būtisks administratīvais slogs abām iesaistītajām pusēm.

Savukārt atsevišķi objekti visās vai daļā atbilžu norāda vienu tekstu, piemēram, “Viss atbilst”, “Saskaņā ar normatīvajiem aktiem”, “Ir” utt. Šāds komentārs par prasības izpildi un

pašvērtējuma rezultāts kopumā nav jēgpilns un nesniedz nekādu informāciju par reālo situāciju objektā.

Salīdzinot ar 2020. gada pašnovērtējuma rezultātiem, vairs netiek minētas biežas konfliktsituācijas to prasību izpildē, kas prasa aktīvu klienta iesaistīšanos, piemēram, par nepieciešamību noklausīties darbinieka sniegto informāciju par UV starojuma riskiem veselībai, sauļošanās plāna izstrādi un klienta aptaujas anketas aizpildi. Covid-19 pandēmijas laikā skaistumkopšanas un solāriju pakalpojumu sniegšana tika būtiski ierobežota un uz laiku pārtraukta pilnībā. Pandēmijas laiks ienesa daudzas korekcijas un arī formalitātes gan pakalpojumu sniegšanā, gan saņemšanā (piemēram, dažādu anketu par veselības stāvokli aizpilde, sertifikātu uzrādīšana un pārbaude, sejas masku lietošana utt.). Iespējams visi šie notikumi kopumā, ieskaitot 3 gadu “pārejas posmu” kopš Noteikumu Nr.13 grozījumu spēkā stāšanās ir nostrādājuši kā pielāgošanās periods jaunajai kārtībai, un dažādu drošības pasākumu kārtošana pakalpojumu saņemšanai arī lielākajai daļai klientu vairs nešķiet apgrūtināša, bet kā daļa no procesa.

Joprojām problemātiska objektiem ir šādu 2 prasību ievērošana – sauļošanās plāna izstrāde (nebija 36% objektu) un aptaujas anketa, ko izsniedz klientiem aizpildei reizi 6 mēnešos (nebija 13% objektu). Lai prasības būtu vieglāk īstenot, Inspekcija ir apkopojusi labo praksi no citiem objektiem:

- izstrādāt sagataves sauļošanās plānam. Tas vienkāršos plāna izstrādi un kopumā paātrinās klienta apkalpošanu. Sauļošanās plānu var iestrādāt arī apmeklējuma uzskaites kartē, t.sk. informāciju par ādas tipu, kas atvieglos atkārtotu plāna sagatavošanu nākotnē;
- klienta apmeklējuma uzskaites kartē var iekļaut informāciju par aptaujas anketas aizpildes datumu. Tā būs iespējams vienkāršā un pārskatāmā veidā izsekot līdz termiņiem, jo klients pirms pakalpojuma saņemšanas karti vienmēr uzrāda.

Kāds objekts informēja, ka ir klienti, kas atsakās aizpildīt aptaujas anketu, pamatojot ar tiesībām nenorādīt savus personas datus. Inspekcija vērs uzmanību, ja konkrētu personas datu iesniegšanu pieprasa normatīvie akti konkrētu pienākumu izpildei, objektam ir tiesības tos pieprasīt (apstrādāt) un klientam ir pienākums tos norādīt. Šajā gadījumā solārija pakalpojuma sniedzējs veic fizisko personu datu apstrādi saskaņā ar Noteikumiem Nr.13 ar mērķi nodrošināt savu normatīvajos aktos noteikto uzdevumu solārija pakalpojumu sniegšanā. Ja klients atsakās, tad objektam ir pienākums (un tiesības) atteikt pakalpojuma sniegšanu.

Šoreiz pašnovērtējumā tika novērota arī negatīva tendence, kad atsevišķi objekti, apzinoties, ka prasību neievēro (attiecībā uz sauļošanās plāna izstrādi un aptaujas anketas aizpildi), neplāno veikt korekcijas, uzskatot, ka Noteikumos Nr.13 iekļautā prasība ir sarežģīti uzraugāma vai nevajadzīga. Inspekcija atgādina, ka objekta personīgie uzskati neatbrīvo no atbildības ievērot spēkā esošos normatīvos aktus, turklāt absolūtam vairākumam solārija pakalpojumu sniedzēju, ieskaitot lielās solāriju studijas, visas prasības ir izpildāmas.

Nepieciešamības gadījumā solārija pakalpojumu sniedzējiem vienmēr ir iespēja vērsties savas nozares asociācijā un tās vārdā iesniegt pamatotus priekšlikumus Noteikumu Nr.13 grozījumiem Veselības ministrijā.

Attiecībā uz klientu neapmierinātību, aizpildot klienta aptaujas anketu un patērēto laiku sauļošanās plāna izstrādei, Inspekcija atgādina, ka solārijs, balstoties un ilgu gadu pētījumu rezultātiem, ir atzīts par kancerogēnu un nepastāv drošu UV starojuma robežvērtību. Noteikumos Nr.13 iekļautās veidlapas aizpildei un prasības ir vērstas uz klienta informēšanu par iespējamiem riskiem veselībai. Visa klienta aizpildītā dokumentācija, kas paliek objektā, kalpo arī kā pierādījums iespējamu konflikta gadījumos, ka klients no objekta puses bija informēts par drošības pasākumiem, riskiem veselībai un potenciālajām sekām, apmeklējot solāriju.

Kopumā no pašnovērtējuma anketās sniegtajām atbildēm 54% objektu tika konstatētas dažāda veida neatbilstības Noteikumu Nr.13 prasībām. Tikai daži objekti norādīja, ka par atsevišķām prasībām nebija zinājuši, bet plāno to turpmāk ieviest. Savukārt objektos, kuri nebija noteikuši ieviest korekcijas, lai gan pārkāpumi tika konstatēti, Inspekcija plāno veikt klātienes pārbaudi 2023. gada ietvaros, lai vēlreiz pārrunātu Noteikumos Nr.13 noteiktās higiēnas prasības un iespējamus risinājumus to veiksmīgā īstenošanā. Inspekcija uzskata, ka klātienes pārbaudi būtu nepieciešams veikt arī tajos objektos (8), kas pašnovērtējuma procesam neatsaucās, lai pārliecinātos par to atbilstību higiēnas prasībām.

Analizējot situāciju kopumā, Inspekcija atzinīgi novērtē objektu īstētos pasākumus klienta veselībai drošu un higiēnas prasībām atbilstošu solāriju pakalpojumu nodrošināšanā saskaņā ar Noteikumiem Nr.13 un pozitīvi vērtē objektu drosmi atzīt nepilnības, kas uzlabojamas.

Inspekcija secina, ka pašnovērtējums ir sekmīgi izmantojams jaunajos objektos, kur Inspekcijas klātienes pārbaude vēl nav bijusi, jo tas palīdz objektam nodrošināt veiksmīgu Noteikumu Nr.13 prasību izpildi un tālāku sadarbību. Visos pārējos objektos, pašnovērtējums būtu izmantojams nepilnā apjomā gadījumos, kad mainās normatīvo aktu prasības.